

SAYYOHLIK JARAYONLARINI TASHKIL ETISHNING KONSEPTUAL TIZIMLI MODEL

Xoliqova Manzura Qoyirovna

TIQXMMI MTU Buxoro tabiiy resurslarni boshqarish institute , “Muxandislik grafikasi va raqamli texnologiyalar” kafedrasida assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7443021>

Annotatsiya. Ushbu maqolada sayyohlik jarayonlarini tashkil etishning konseptual modeli yaratilgan. Sayyohlik jarayonlarini tashkil etishda Veb tizimning mijoz qismi uchun umumiy ko'rinishi keltirilgan. Sayyohlik jarayonlarini modellashtirishda ma'lumotlar va mexmonxonalar uchun maxsus login va parol bilan murojaat qilinuvchi veb-sahifaga joylashtirilishi, raqamlashtirilishiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: jarayon, model, axborot, arxitektura, ma'lumot, algoritim, administrator, interfeys, parametr, obyekt, mijoz, turizm, server, tarmoq, elektron tolov, raqamlashtirish.

КОНЦЕПТУАЛЬНО-СИСТЕМНАЯ МОДЕЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ ТУРИСТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ

Аннотация. В данной статье создана концептуальная модель организации туристских процессов. Представлен обзор клиентской части веб-системы в организации туристских процессов. При моделировании туристских процессов особое внимание уделяется размещению и оцифровке информационных и гостиничных веб-страниц, доступ к которым осуществляется по специальному логину и паролю.

Ключевые слова: процесс, модель, информация, архитектура, информация, алгоритм, администратор, интерфейс, параметр, объект, клиент, туризм, сервер, сеть, электронный платеж, оцифровка.

CONCEPTUAL-SYSTEM MODEL OF THE ORGANIZATION OF TOURIST PROCESSES

Abstract. In this article, a conceptual model of the organization of tourism processes has been created. An overview of the client part of the web system in the organization of tourism processes is presented. When modeling tourism processes, special attention is paid to the placement and digitization of information and hotel web pages, access to which is carried out with a special login and password.

Keywords: process, model, information, architecture, information, algorithm, administrator, interface, parameter, object, client, tourism, server, network, electronic payment, digitalization.

Sayyohlik jarayonlarini tashkil etish, raqamlashtirish va boshqarish hamda tashkiliy masalalar haqida taqdim etiladigan ma'lumotlar bilan birga sayyohlar uchun ma'lum qulayliklar ham yaratilishi kerak. Masalan,

masofadan turib, turlarga a'zo bo'lish;

birorta elektron to'lov tizimi bilan, pul jo'natmalari orqali yoki to'lov kartalari turda qatnashish haqqini to'lash imkoniyatini taqdim etish;

masofadan turib aviabiletlarga buyurtma berish va haq to'lash;

mexmonxonalarda nomer band qilish va haq yoki to'lov to'lash;

teskari aloqani amalga oshirish;

Mijozlar saytga kirishi bilan asosiy sahifada yuqorida keltirilgan ma'lumotlar bilan tanishishi va turlarga a'zo bo'lishi, firmaga murojaat qilishi va boshqa imkoniyatlardan foydalanishi mumkin bo'ladi. Turlarga a'zo bo'lgan mijozlar ma'lumotlari sayt ma'lumotlari bazasiga kelib tushadi va ularga tur haqida to'liqroq ma'lumot beriladi.

Mijozlar tizimda mexmonxonalar bilan tanishib, xonalarga buyurtma ham berishi mumkin bo'ladi. Bundan tashqari aviabiletlarga ham buyurtma berishi mumkin.

Veb-tizim, asosan, mijozlar paneli, boshqaruv paneli, mexmonxona va aviakompaniyalar boshqaruv panellaridan iborat. Har bir panel turlicha operatsiyalarni bajaradi. Mijozlar paneli orqali sayyohlik turlar marshrutlari, sayohat narxi, yaratiladigan sharoitlar va shartlar bilan tanishish hamda turistlar uchun turlarga, mexmonxonalar nomerlariga va aviabiletlarga buyurtma berish imkoni beriladi.

Bu veb-sayt ishini tashkil etishda mexmonxona, aviakompaniyalar tomonidan mas'ul shaxs tayinlanadi va ularga login va parol beriladi. Buning uchun ular sayt administratoriga murojaat paneli orqali murojaat qilishlari va o'zlariga login va parol olishlari kerak. Berilgan login va parollar ma'lumotlar bazasining users jadvalida saqlanadi.

Yangi bo'limlar – yangiliklarni o'zgartirish, mijozlarning fikr-mulohazalari va murojaatlari bilan tanishish, yangi e'lon qilinadigan sayyohat marshrutlari ma'lumotlarini o'zgartirish imkoniyatlari va mijozlar tomonidan qilingan sayyohat turlariga buyurtmalar ro'yxati bilan tanishish imkoniyati mavjud. Bu bo'limlarning har biri ma'lumotlar bazasining mos ravishda *news*, *comments*, *turs*, *regist* jadvallariga murojaat qiladigan va o'zgartirishlarni kiritadigan dasturiy ta'minot bilan ta'minlangan.

Veb-tizimning mijoz qismi umumiy ko'rinishi quyidagicha:

mexmonxonalar;

avialiniyalar;

viza to'g'irlash;

marshrutlar;

elchixonalar;

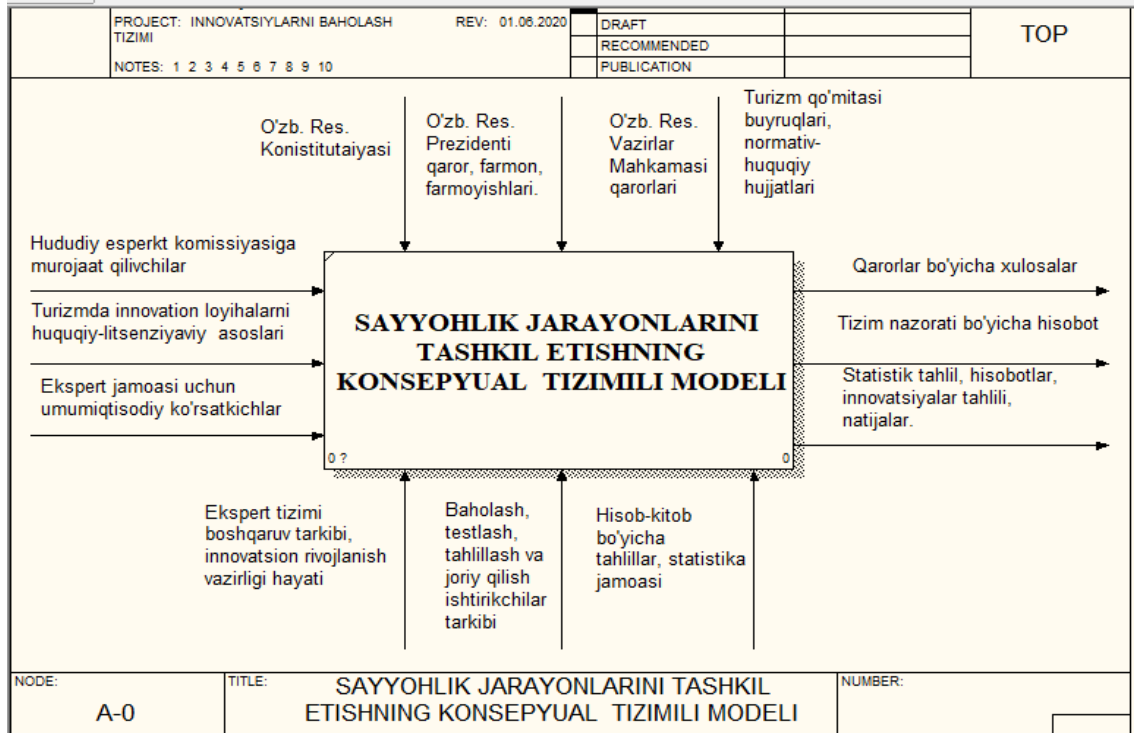
yangiliklar;

sayyohlik sayohat uyushtiriladigan joylar haqida ma'lumotlar keltiriladi.

Mexmonxonalar bo'limida poytaxt va sayohat uyushtiriladigan boshqa shaharlardagi mexmonxonalar haqida ma'lumotlar kelitiladi. Bu yerda mexmonxonalarda nomerlarga buyurtma berish mumkin.

Mexmonxonalar ma'lumotlari bilan tanishib chiqqach, mijozlar nomerlarga buyurtma berishlari mumkin. Kiritilgan ma'lumotlar mexmonxonalar uchun maxsus login va parol bilan murojaat qilinuvchi veb-sahifaga joylashtiriladi.

Tizimda tur marshrutlari xaqida ma'lumotlar bilan tanishib, turlarga a'zo bo'lish jihati ham mavjud bo'ib xizmat qiladi. Bundan tashqari IDEF uslubiyati muhitida boshqaruv modeli ham ishlab chiqilgan.

N-rasm. IDEF0 uslubiyati muhitida sayyohlik jarayonlarini tashkil etish tuzilmasi boshqaruv modeli.

Demak, bu model sayyohlik jarayonini tashkil etishning konseptual modeli hisoblanadi. Shu model asosida keltirilgan ketma-ketliklar raqamlashtiriladi. Raqamlashtirilgan sayyohlik tizimi jarayoni tizimli tahlil qilinib qaror qabul qilish algoritmlari yaratiladi.

REFERENCES

1. «Elektron raqamli imzo to'g'risida» O'zbekiston Respublikasining qonuni, 11.12.2003 y.
2. «Elektron tijorat to'g'risida» O'zbekiston Respublikasining qonuni, 29.04.2004 y.
3. «Elektron to'lovlar to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Qonuni, 16.12.2005 y.
4. «Elektron hujjat aylanishi to'g'risida» O'zbekiston Respublikasining qonuni, 29.04.2004 y.
5. Xramsov P.B., Brik S.A., Rusak A.M., Surin A.I. Osnovy web-texnologiy. 2003 g.
6. V.G.Gulyaev. Organizatsiya turistskoy deyatelnosti. - M.:Nolidj-1996
7. Xolmogorov V.L. Web – masterstva. M.:Piter 2001 g.
8. Bokarev T. Ensiklopediya Internet-reklamy. — M.: Izdatelstvo «PROMO-RU», 2000.
9. Prinsip elektronnoy biznesa / Perevod: Rubsov V., Gracheva M.V. – Izd-vo: Otkrytye sistemy, 2001g.
10. Norchayev A.N. Xalqaro sayyohlik rivojlanishning iqtisodiy o'sishga ta'siri. //Turkiston gazetasi. 14 – sentabr. 2009
11. Norchayev A.N., Eshnazarov M.A. Taraqqiyotning muhim bo'g'ini. //Turkiston gazetasi. 29 – noyabr. 2006 y
12. Butunjahon Turizm Tashkilotining 2010 - yil turizm sohasi rivojlanishi va uning kelajakdagi prognozi bo'yicha hisoboti. // www.unwto.org, 2010
13. „O'zbekturizm” MKning 2005 – 2012 – yillarda xizmat ko'rsatish va servis sohasini jadal rivojlantirish dasturi
14. Дурович А.Р. Организация туризма – СПб.: «ПИТЕР» 2009.

15. Турковский М. Маркетинг гостиничных услуг. Учебное пособие – М.: «ФиС» 2008.
16. Бутко И.И. и другие. Туристический бизнес: Основы организации – М.: «ФиС» 2008.
17. Биржаков М.В. Введение в туризме. – СПб.: «ПИТЕР» 2008.
18. Уолкер Дж.Р. Введение в гостеприимство. Зарубежнқй учебник. – М.: «ЮНИТИ - ДАНА» 2008.
19. Севастьянов Д.В. Основы странаведение и международного туризма. Учебное пособие. – М.: «Академия». 2008.
20. Ефимова О.П. Экономика гостиниц и ресторанов. Учебник. – М.: «Новое знание» 2008.
21. Берлоу Дж., Стюарт П. Сервис ориентированный на бренд – новое нокурентное преимущество. –М.: «Олимп-бизнес» 2006.
22. Aliyeva M.T. , Xo'jayev O'.X. Turizm rivojlanishini prognozlash. O'quv qo'llanma. – T.: «TDIU» 2005
23. Александрова А.Ю. Международный туризм. – М.: «ГРИФ» 2004.
24. Зорин И.В. Менеджмент туризма. Туризм и отраслевые системы. Учебник. М.: «ФиС» 2002.
25. Чудновский А.Д. Туризм и гостиничный бизнес. Учебник – М.: «Юркнига» 2002.
26. Internet resurslar
27. <http://www.gov.uz> – O'zbekiston hukumatining rasmiy sayti
28. <http://www.stat.uz> – O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi rasmiy sayti
29. <http://www.uzbektourism.uz> - „O'zbekturizm” MK rasmiy sayti
30. <http://www.unwto.uz> – ВМТning Butunjahon turizm tashkiloti rasmiy sayti
31. <http://www.worldtravel.com>
32. <http://www.visittoczech.com>